

Månadsbrev till Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

1 oktober 2012

Kära systrar och bröder,

Häromdagen återvände jag från den lilla ön Anholt i Kattegat, där vår kommunitet från i höst har fått en tydlig närvaro. Simon Christoffer Fuhrmann är den senaste i raden av medlemmar i vår gemenskap som inträtt i prästtjänst. Efter sex års studier i teologi i Köpenhamn, ett halvår på Nya Slottet, en halv månad i Makariosklostret i Egypten och slutligen ett halvår på Danska kyrkans motsvarighet till pastoralinstitutet, ordinerades han till präst av biskopen i Aarhus domkyrka den 12 september i år. En med andra ord gedigen förberedelse för Simon, som har sin uppväxt i den danska pingströrelsen.

Bara någon dag efter vigningen reste han med båten tillsammans med sin hustru, Regitze, som också tillhör Ekumeniska Kommuniteten, och deras son, Storm, för att påbörja sin första prästtjänst i Danska kyrkan. Destination Anholt. Tre timmars båtfärd ut i havet ligger ön med sina 145 fasta invånare. En affär. En "kro". En skola (här finns 23 barn). En läkare. En präst. En taxibil. Och en vidsträckt öken. Exotiskt och asketiskt i samma andetag!

Vad är egentligen prästens uppgift? Det kan tyckas som en överflödig fråga. Men i en tid när även prästen blivit en mångsysslare, utsatt för förväntningar från alla håll, uppmuntrad att vaka över sina arbetstider, finns det anledning att påminna om innebörden av en tjänst som varken kan göra anspråk på stämpelklocka eller löneförhandlingar. Varje kristen är en Kristi livegen, men det är prästens sak att synliggöra denna erfarenhet i församlingen.

I Apostlagärningarna ges prästens/pastorns arbetsbeskrivning, den är svår att missförstå: att ägna sig "helt åt bön och åt Ordets tjänst".¹ Men det är inte utan att en sån förtätning ter sig problematisk i vår tid. Kan en kristen ledare enbart ägna sig åt bön och bibel? En ledare förväntas ju göra nytta. Han är betald för det. Våra djupt nedärvda föreställningar om nytta är svåra att få att ihop med apostlarnas syn på sin roll som bedjare och Ordets tjänare. Vi lever inte längre i en kultur där ett liv i bön anses ha en avgörande betydelse för samhällets välfärd.

Simon Fuhrmann skrev sin huvudavhandling under teologistudierna om Maximos Bekännaren på 600-talet. Maximos är visionären framför andra bland kyrkofäderna, och tecknar de stora dragen i evangeliet. Kyrkan som ett mikrokosmos. Ett samhälle i samhället. En surdeg vars närvaro påverkar allt levande i tillvaron. Den kristna församlingen äger genom sin identitet i Kristus förmågan att genomtränga allt i den här världen. Den andliga världen är inte en övervåning i tillvaron dit de religiöst intresserade kan hänvisas. Människan och världen är framför allt av andlig natur. Först när vi riktar blicken mot det osynliga får vi rätt perspektiv på det synliga. I det ljuset firas varje eukaristi – för världens liv!

---

¹ Apg 6:4.

När denna tro griper tag om hjärtat börjar vi leva som om bönen är en tjänst som i högsta grad har med verkligheten att göra. All verklighet. Men när vi låter adjektiv som nyttig och onyttig ta plats i det kristna språket avtar bönen. Gudstjänsten genomförs med ena handen, och förflackas följaktligen. Och vi märker inte hur det påverkar vårt sätt att se på och leva i världen. Ty så som vi förhåller oss till bönen, så förhåller vi oss också till människorna.

Den präst som i ständig bön förlorar sig i Guds kärlek och tar emot Skriftens ord som kyssar från Guds mun blir, utan ansträngning, en lärare och fader för dem som längtar efter Gud. Hans och hennes liv inger inte bara förtroende. Det blir smittande. Under dagarna på Anholt gladdes jag över att se hur den unge prästen strukturerat sina dagar. På morgonen laudes och lectio divina i kammaren. Under förmiddagen förkovran i Guds ord och arbete med att färdigställa en dansk utgåva av tidegården. Så följer middagsbön i kyrkans kor och lunch i hemmet. Vila, rekreation och arbete med liturgin under eftermiddagen. Kvällsmål och umgänge med familjen. Och dagen fullbordas med completorium i kyrkan.

På en isolerad plats som Anholt, där havsöknen och sandöknen möts – här finns Nordeuropas största öken! – blir det som måste gälla varje präst ännu tydligare: vikten av klara och fasta rutiner, en rytm där bönen och Ordet får utgöra det alltigenom väsentliga. Det slår mig under besöket att varje nyordinerad präst borde, av barmhärtighet och för grundläggandet av en andlig disciplin, sändas till en asketisk trakt där det inte finns så mycket annat att "göra" än att ägna sig åt bön och Ordets tjänst, och att finnas till hands som människornas herde.

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby har för närvarande 22 präster och pastorer i aktiv tjänst. Det är en gåva till vår gemenskap, samtidigt som tillhörigheten till kommuniteten för den enskilde prästen och pastorn kan bli ett ovärderligt stöd just när det gäller att upprätthålla ett disciplinerat böneliv. Här är också stödet från våra visitorer, biskop Biörn Fjärstedt och pastor Sten-Gunnar Hedin, av största värde. De uppmuntrar oss förtjänstfullt att vårda vårt inre liv och vaka över oss själva så att vi inte dras med av de centrifugalkrafter som blivit allt starkare i församlingsledarens tillvaro. När biskop Biörn med jämna mellanrum förhör sig om hur vi lever våra liv, ger han oss samma fostran som den store aposteln gav sin andlige son: "gör vad som åligger en förkunnare och fullfölj din tjänst."²

Jag återvänder från Anholt efter några dagar med retreatkaraktär: regelbundna tideböner, mässa, andliga samtal, reflexion kring liturgin, vandringar och vila. Styrkt till kropp och själ inser jag att vi i tider som är svåra för tron trots allt kan möta framtiden med tillförsikt. När unga människor väljer bort en potentiell karriär för att helt viga sig åt uppdraget som präst i Kristi kyrka, finns all anledning att se ljus på framtiden. Den större väckelsen börjar med en prästväckelse. Utan goda herdar blir folket strövarer och "glömmer sin viloplats", som det så betecknande heter hos profeten Jeremia.³

*

---

² 2 Tim 4:5.

³ Jer 50:6.

I den långa raden av söndagar efter pingst återkommer under hösten tre som i evangelieboken saknar numrering i raden av de sammanlagt tjugosex söndagarna i trefaldighetstiden, och därför ersätter någon av dessa. Dessa är *Mikaelidagen*, *Tacksägelsedagen* och *Alla själars dag*, den senare föregås av *Alla helgons dag*.

I går firade vi den första av dessa tre, den helige Mikael's dag, och gästades då i Slottskapellet av stiftets nye biskop, Martin Modéus. I sin tänkvärda predikan talade han om hur kyrkan alltid lever i spänningen mellan att vara en gloria-kyrka och en kyrie-kyrka. "Lärjungarna var glada över att de kunde driva ut demonerna, men de märkte inte hur de själva hade blivit besatta av sin egen framgång", kommenterade biskopen dagens evangelium och påminde om att det gäller att komma ihåg både sitt kyrie och sitt gloria, både nöden och lovsången. En lovsjungande kyrka som glömt sitt kyrie blir omänsklig, och en sårmerkt kyrka som förlorat sitt gloria fastar i förtvivlan och riskerar att bli cynisk. I varje mässa påminns vi om att vägen till gloria går genom kyrie. Och Martin Modéus tillade: "Det finns ett dolt gloria i varje kyrie."

I de övriga texterna den här söndagen möter vi framför allt Mikael, den förste av ärkeänglarna som började firas med en egen fest i kyrkan. I Uppenbarelseboken är han den som i himlen leder Guds folks strid, och Daniels bok talar om Mikael som "den store änglafursten". Även i Judas brev omnämns Mikael, där det heter att djävulen hade tvistat med ärkeängeln om Mose kropp! Den fornkyrklige profeten i Rom på 100-talet, Hermas herden, talar om Mikael som beskyddaren av de troende. Redan på 300- och 400-talet fanns flera Mikaelikyrkor i Rom, och genom att invigningen av en sådan kyrka under 500-talet skedde den 29 september kom den dagen att tillägnas ärkeängeln och bli känd som Mikaelidagen. På 800-talet var den etablerad som en stor högtid i hela den västliga kristenheten.

De övriga ärkeänglarna som tilldelades egna festdagar var Gabriel och Rafael. I katolsk tradition firas de sedan 1970 tillsammans med Mikael den 29 september. Medan Mikael betraktats som Guds folks beskyddare är Gabriel budbäraren, främst den som uppenbarar sig för jungfru Maria med bud om att hon skall föda en son, men också kommer med ett liknande bud till Sakarias, Johannes döparens far, när denne tjänstgör i templet. "Jag är Gabriel som står vid Guds tron, och jag är utsänd för att tala till dig och ge dig detta glädjebud." Även i Daniels bok möter vi Gabriel, här förklarar han en syn för Daniel. Rafael omnämns endast i den gammaltestamentliga apokryfa skriften Tobits bok, där han botar Tobit från hans blindhet och följer honom på hans resa. Han har därför kommit att betraktas som läkares, apotekares och resandes särskilda beskyddare.

Ärkeänglarna har i kristen tradition ofta betraktats som sju till antalet, med hänvisning till de "sju änglar" inför Guds tron som finns omnämnda både i Tobits bok⁴ och i Uppenbarelseboken.⁵ Den judiska Henoks-boken nämner sex ärkeänglar: Uriel, Rafael, Raguel, Mikael, Sariel och Gabriel. Till dessa brukar nämnas Fanuel eller Remiel som den sjunde. I urkyrkan fanns en tveksamhet inför tendensen att skapa en kult omkring änglarna och ämnet blev föremål för diskussion. Paulus varnar till exempel för dem som hänger sig åt "ängladyrkan".⁶ Denna reserverade hållning förstärktes senare av det intresse för änglarna som hade stor plats i olika gnostiska sekter. En synod i Laodicea tar upp frågan 363 och gör kraftiga markeringar mot kulten av änglar. Samtidigt

---

⁴ Tob 12:15.

⁵ Upp 8:2.

⁶ Kol 2:18.

utvecklades en kristen vördnad för änglarna med särskilda fester. Kyrkofadern och biskopen Ambrosius uppmanar de troende att anropa änglarna, medan Augustinus menar att man borde hedra änglarna genom kärlekens gärningar mer än genom att inviga kyrkor till deras ära. I den västliga kyrkan kom den fjärde Lateransynoden år 1215 att erkänna Mikael, Gabriel och Rafael som kristet legitima ärkeänglar medan de övriga förkastades.

I svensk tradition firades Mikaelidagen den 29 september så långt tillbaka under medeltiden som de äldsta bevarade kalendarierna sträcker sig. I ett missale i Uppsala 1513 omnämns på denna dag även Gabriel och Rafael. I samband med kalenderreformen 1772 upphörde den 29 september att vara helgdag och sedan dess firas den helige Mikaelens dag den söndag som infaller mellan den 29 september och den 5 oktober.

*

Vi behöver minst en dag om året som stärker medvetandet om änglarnas närvaro i våra liv och i kyrkan. Mikaelidagen fäster uppmärksamheten på den tunna hinnan mellan det synliga och det osynliga. I Bibelns värld är änglarna oavbrutet närvarande och aktiva. Vad är deras uppdrag? Egentligen detsamma som kyrkans: att lovsjunga inför Guds tron – "Alla Guds änglar skall hylla honom"⁷ – och att vara frälsningens budbärare: "Är inte änglarna andar i Guds tjänst, sända att tjäna dem som skall få sin del av frälsningen?"⁸ Augustinus sammanfattar i en enkel mening änglarnas identitet och uppdrag: "Frågar du vad deras väsen är, är det ande. Frågar du vad deras tjänst är, är det budbärare."

När vi läser att Gud skapade "himmel och jord", menas änglar och människor. Änglarna representerar den himmelska skapelsen medan människan är kronan bland allt som skapats av jord och på jorden. Gemensamt för dessa två varelser är att de äger förnuft och finns till för att lovsjunga Skaparen. När de tillsammans, i harmoni med varandra, stämmer in i denna lovsång fulländas hela skapelsens tillbedjan av Gud.

Änglar och människor kompletterar därmed varandra. Genom att änglarna betjänar människorna på deras väg till frälsning, fördjupas deras kunskap om Gud. Så som skapade varelser växer även änglarna i gudskunskap. Petrus skriver om "detta som änglarna längtar efter att få blicka in i".⁹ En längtan som uppfylls genom kyrkan: hon låter änglarna "få kunskap om Guds vishet i hela dess mångfald".¹⁰ Den kunskap människorna förmedlar till änglarna består alltså i hemligheten med Guds människoblivande, om hur himmel och jord, ande och materia, synligt och osynligt förenas i Jesus så att den Osynlige kan ses. Paulus skriver om Kristus att "han skådades av änglarna".¹¹ Men hade inte änglarna i den himmelska världen redan skådat honom som är Guds son av evighet? Nej, först när Ordet iklätts kött blev det möjligt också för änglarna att skåda Gud, ty hans väsen är osynligt också för dem.

Nya testamentet säger att lagen blev given av änglarna¹² – "det ord som förmedlades av änglarna"¹³ – men när Ordet blev kött uppenbarade Gud sig på ett sätt som änglarna

---

⁷ Hebr 1:6.

⁸ Hebr 1:14.

⁹ 1 Petr 1:12.

¹⁰ Ef 3:10.

¹¹ 1 Tim 3:16.

¹² Gal 3:19.

varken kan erfara eller förstå. Det var inte nog att Ordet blev en ängel – då skulle inte hela skapelsen kunnat bli gudomliggjord. När Gud låter sig förenas med den del av skapelsen som är jord, anar vi storheten av Guds plan. Allt i himlen och allt på jorden, änglar och människor, skall dras in i den kärlek med vilken Fadern älskar Sonen. Så som människorna behöver änglarnas bistånd, så behöver änglarna människorna för att lovsången inför Guds tron skall bli fullkomlig.

*

Om två veckor firar vi Tacksägelsedagen med skördefest. Predikant i högtidsmässan är då Marcus Sönerbrandt, Sionförsamlingens nye föreståndare i Linköping. Marcus är vän till kommuniteten sedan länge, har regelbundet besökt Nya Slottet i många år, och har uttryckt en önskan om ett nära samarbete med Ekumeniska Kommuniteten. Han installeras som församlingens föreståndare den 21 oktober, och vi gläder oss över att få välkomna honom och lyssna till hans av många uppskattade förkunnelse i vår gudstjänst redan den 14 oktober. Söndagen därpå blir det visitation, biskop Biörn kommer till oss för första gången i höst, och planerar även att delta i installationsgudstjänsten för Marcus Sönerbrandt i Pingstkyrkan i Linköping, innan vi tillsammans reser till Funbo kyrka i Uppsala för en regional kommunitetssamling. I samband med den blir det både dop och mässa, biskopen kommer att förrätta dopet av Eli Sareld samt leda husvälsignelsen i familjen Sarelds nya hus i Funbo.

Låt mig till sist påminna om ett viktigt besök i slutet av oktober. William T Cavanaugh, en av USA:s i dag mest ansedda teologer och lärjunge till legenden Stanley Hauerwas, blir huvudtalare på höstmötet som hålls den 26-28 oktober. Cavanaugh's bidrag inom teologin handlar inte minst om att förena en sakramental och politisk förståelse av evangeliet. Med böcker som *Eucharist and Torture* och *Being consumed* förmedlar han ett profetiskt ord in i vår konsumtionskultur, och upplevs av många som en välgörande och angelägen röst. Höstmötet är visserligen fullbokat vad gäller logi och måltider, men det finns ännu möjlighet att anmäla sig för deltagande i seminarierna. Gudstjänsterna under mötet är som alltid öppna för alla som vill delta.

Nu följer för många av oss några glädjefyllda veckor när vi får ta till vara på det sista av årets skörd. Honungen är färdigslungad, svampen förvälld och infrysst, hjortronen redan avsmakade. Nu tänder vi i kaminen och ger oss i kast med äpplena, i år en salig skörd som ger rikligt med äppelmos (till fastetiderna) och läckra pajer till Tacksägelsedagens skördefest!

Varma hösthälsningar

